

ETNOGRAFIA POLSKA
XII

INSTYTUT HISTORII KULTURY MATERIALNEJ
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ETNOGRAFIA POLSKA

XII

WROCŁAW — WARSZAWA — KRAKÓW
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK
1968

KOMITET REDAKCYJNY

Kazimierz Dobrowolski, Witold Dynowski (redaktor),
Józef Gajek, Mieczysław Gładysz, Jadwiga Klimaszewska,
Anna Kutrzeba-Pojnarowa, Adolf Nasz, Andrzej
Waligórski, Kazimiera Zawistowicz-Adamska

Sekretarz redakcji: Krystyna Małkowska

Okładkę projektował
ZBIGNIEW KLIMCZYK

Redaktor Zyta Kwiecińska

Redaktor techniczny Marian Łukaniec

Printed in Poland

Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo. Wrocław 1968.
Nakład 500 + 130 egz. Obj. ark. wyd. 43,80, ark. druk. 36,50 + 1 wkl.,
ark. form. A₁ 49,20. Papier ilustr. kl. V, 80 g, 70 × 100 (16). Oddano
do składania 12 I 1968. Podpisano do druku 2 VII 1968. Druk
ukończono w sierpniu 1968 r. Wrocławska Drukarnia Naukowa.
Nr zam. 522/68. R-16. Cena zł 105.—

SPIS TREŚCI

Część I

ARTYKUŁY

Anna Zadrożyńska-Barącz — Fenomenologiczna koncepcja historii i kultury. Zastosowanie w polskich badaniach etnograficznych . . .	15
Streszczenie w języku angielskim	27

STUDIA I MATERIAŁY

Zbigniew Biały — Ekonomiczna i kulturowa rola targów i jarmarków w Małopolsce południowej w XIX i XX w.	29
Krystyna Łapińska — „Czas wolny” w świadomości społecznej mieszkańców wsi	67
Andrzej Kwilecki — Aktualne zagadnienia etniczne Łemków w Polsce .	86
Elżbieta Dąmbaska — O rozwoju konstrukcji schodów drewnianych w zabytkowym budownictwie polskim	120
Mieczysław Gładysz — Z polsko-czeskich kontaktów w etnografii (Na marginesie Symposium o cesko-polských vztazích v etnografii) . . .	137
Mieczysław Gładysz — Włodzimierz Poźniak jako folklorysta	145
Jan Setkowicz — Rąfy orawskie	153
Maria Paradowska — Rękopis Władysława Jabłonowskiego i jego znaczenie dla historii etnografii polskiej	162
Antoni Kuczyński — Pierwsza polska relacja o ludach Syberii	173
Adam Chętnik — Tkactwo na Kurpiach [Z teki pośmiertnej Adama Chętnika]	188

Część II

ARTYKUŁY

Danuta Markowska, Jacek Olędzki, Zofia Sokolewicz — Niektóre zmiany w tradycyjnym inwentarzu kulturowym pasterzy mongolskich	199
Streszczenie w języku angielskim	251
Sławoj Szynkiewicz — Wspólnota wiejska w Wietnamie Południowym .	253
B. B. Goswami — Rozwój badań antropologicznych i ich ośrodki w Indiach	285
Mira Posern-Zielińska — Rola czynników społeczno-ekonomicznych w kształtowaniu się religii synkretycznych na przykładzie peyotyzmu .	304

Aleksander Posern-Zieliński — Pierwotni mieszkańcy Polinezji (Niektóre aspekty badań nad etnogenetycznymi powiązaniem Oceanii z Ameryką)	322
--	-----

STUDIA I MATERIAŁY

Anna Kowalska-Lewicka — Tadeusz Milewski (1906—1966)	359
Tadeusz Milewski — Wyprawy kupców azteckich na przełomie V i VI w. [Tłumaczenie tekstu źródłowego. Komentarzem opatrzyła Maria Frankowska]	362
Lech Krzyżaniak — Tenochtitlan w świetle niektórych dokumentów z epoki podboju	396
Christo Gandew — O współczesnej metodologii marksistowsko-leninowskiej i problemach etnografii bułgarskiej	414
Tatiana Kolewa — Rodzina i stosunki rodzinne w społeczności Bułgarów rodopskich	431
Witold Armon — Badania nad litewską kulturą ludową w latach 1945—1965	452
Zbigniew Jasiewicz — Czynniki sprawcze i kierunki przeobrażeń w rzemiośle Uzbekistanu w 2 połowie XIX i w XX w.	491
Anna Kowalska-Lewicka — Pasterstwo i gospodarka mleczna u zachodnich Tuwińców (Uwagi na marginesie ostatnich prac L. P. Potapowa)	518

KRONIKA

Sytuacja etnografii w Polsce — Kazimierz Dobrowolski	525
O poszerzenie międzynarodowej współpracy europejskiej w zakresie etnografii rolnictwa — Maria Biernacka	529
Społeczne Muzeum Rolnictwa im. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu — Andrzej Woźniak	533

RECENZJE

Zarys dziejów religii, praca zbiorowa pod red. Zygmunta Poniatowskiego, Warszawa 1964, ss. 706 — Aleksander Posern-Zieliński	537
Wacław Korabiewicz, Sztuka Afryki w zbiorach polskich, Zdzisław Małek fotografie, Wydawnictwo „Polonia”, Warszawa 1966, ss. 166 w tym 135 rys. — Jacek Olędzki	541
Zeszyty Etnograficzne Muzeum Etnograficznego we Wrocławiu (Oddział Muzeum Śląskiego) t. 1, Wrocław 1963, ss. 180, ilustr. — Zbigniew Jasiewicz	546
Biuletyn Informacyjny Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, 1964—1966 (od 1966 r. pt. Materiały Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), Sanok — Anna Pytlińska	551
Czechosłowackie bibliografie etnograficzne dla regionów karpaccich — Maria Gładyszowa	555
Rudolf Bednárík, Slováci v Juhoslávii. Materiály k ich hmotnej a duchovnej kultúre. Druhé doplnené vydání. Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, Bratislava 1966, ss. 386, ilustrace, résumé v jazyce srbském, německém a anglickém — Ludwik Kunz	559
W. G. Łarkin, Oroczi, istoriko-etnograficeskij oczerk s sriediny XIX w. do naszych dnjej. Izdatielstwo „Nauka”, Moskwa 1964, ss. 174, il. 52, mapa 1 — Antoni Kuczyński	562
Siegmund Musiat, Zur Lebensweise des landwirtschaftlichen Gesindes in	

der Oberlausitz, Bautzen 1964, ss. 184, nrb. 4 (Schriftenreihe des Instituts für sorbische Volksforschung in Bautzen bei der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin) — <i>Zofia Szromba-Rysowa</i>	566
Nowe spojrzenie na prace Lucien Lévy-Bruhla (Uwagi na marginesie książki Jean Cazeneuve'a: Lucien Lévy-Bruhl, sa vie, son oeuvre avec un exposé de sa philosophie), Paris 1963, ss. 134 — <i>Eligia Gąssowska</i>	568
Zoë A. Marsh, G. W. Kingsnorth, An Introduction to the History of East Africa, 3 wyd., Cambridge 1961, University Press, ss. 272, map 17 — <i>Leszek Dziegiel</i>	575
Phan Gia Ben, La recherche historique en République Démocratique du Vietnam, Hanoi 1965, Éditions scientifiques, ss. 98 — <i>Anna Rudzińska</i> . . .	580

СОДЕРЖАНИЕ

Часть I

СТАТЬИ

Анна Задрожиньска-Баронч — Феноменологическая концепция истории и культуры.	
Применение в польских этнографических исследованиях	15
Резюме на английском языке	27

ИССЛЕДОВАНИЯ И МАТЕРИАЛЫ

Збигнев Бялы — Экономическая и культурная роль ярмарок и торгов в южной Малой Польше в XIX и XX вв.	29
Крыстына Лапиньска — „Свободное время” в социальном сознании жителей деревни	67
Анджей Квилецки — Актуальный этнический вопрос Лемков в Польше	86
Эльжбета Домбска — О развитии конструкции деревянных лестниц в древнем польском строительстве	120
Мечислав Гладыш — Из польско-чешских контактов в области этнографии (По поводу Symposium o česko-polských vztazích v etnografii)	137
Мечислав Гладыш — Владимир Познх как фолклорист	145
Ян Сеткович — Оравские рафы	153
Мария Парадовска — Рукопись Владислава Яблоновского и её значение для истории польской этнографии	162
Антони Кучиньски — Первое польское донесение о народах Сибири	173
Адам Хентник — Ткачество в Курпёвском районе. [Из посмертной папки Адама Хентника].	188

Часть II

СТАТЬИ

Данута Марковска, Яцек Олендзки, Зофия Соколевич — Некоторые изменения в традиционном культурном инвентаре монгольских пастухов	199
Резюме на английском языке	251
Славой Шинкевич — Сельская община в Южном Вьетнаме	253
Б. Б. Госвами — Развитие антропологических исследований и их центры в Индии . .	285

Мира Посерн-Зелиньска — Роль социально-экономических факторов в образовании синкретических религий на примере пейотизма	304
Александр Посерн-Зелиньски — Первобытные жители Полинезии. Некоторые аспекты исследований по этногенетическим связям Океании с Америкой	322

ИССЛЕДОВАНИЯ И МАТЕРИАЛЫ

Анна Ковальска-Левицка — Тадеуш Милевски (1906—1966)	359
Тадеуш Милевски — Экспедиции ацтекских купцов на переломе V и VI вв. (Перевод первоисточника. Комментарием снабдила Мария Франковска)	362
Лех Кжижаняк — Тенохтитлан в свете некоторых документов эпохи порабощения	396
Христо Гандев — О современной марксистско-ленинской методологии и проблемах болгарской этнографии	414
Татьяна Колева — Семья и семейные отношения у Родопских болгар	431
Витольд Армон — Изучение литовской народной культуры за 1945—1965 гг.	452
Збигнев Ясевич — Образующие факторы и направления преобразований ремесла Узбекистана во II половине XIX и XX вв.	491
Анна Ковальска-Левицка — Пастушество и молочное хозяйство у западных тувинцев. (Заметки на полях последних трудов Л. П. Потапова)	518

ХРОНИКА

Ситуация этнографии в Польше — <i>Казимеж Добровольски</i>	525
За расширение международного европейского сотрудничества в области этнографии сельского хозяйства — <i>Мария Бернацка</i>	529
Общественный музей сельского хозяйства им. Кжиштофа Клюка в Цехановце — <i>Анджей Возняк</i>	533

РЕЦЕНЗИИ

Очерк истории религии, коллективная работа под ред. Зыгмунта Понятовского, Варшава 1964, 706 стр. — <i>Александр Посерн-Зелиньски</i>	537
Вацлав Корабевич, Искусство Африки в польских коллекциях, Здзислав Малек фотографии, Издательство „Полония“, Варшава 1966, 166 стр., в этом 135 картин — <i>Яцек Олендзки</i>	541
Этнографические тетради Этнографического музея во Вроцлаве (Отдел Шлёнского музея), том, 1, Вроцлав 1963, 180 стр. иллюстр. — <i>Збигнев Ясевич</i>	546
Информационный бюллетень Музея народного строительства в Саноке, 1964—1966 (с 1966 г. п. з. Материалы Музея народного строительства в Саноке), Санок — <i>Анна Пытлинська</i>	551
Чехословацкие этнографические библиографии для карпатских районов — <i>Мария Гладыш</i>	555
Rudolf Bednárík, Slováci v Juhoslávii. Materiály k ich hmotnej a duchovnej kultúre. Druhé doplnené vydání. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1966, ss. 386, ilustrácie, résumé v jazyce srbském, nemeckém a anglickém — <i>Людвик Кунц</i>	559
В. Г. Ларкин, Орочи, историко-этнографический очерк с середины XIX в. до наших дней. Издательство „Наука“, Москва 1964, 174 стр., 52 иллюстр., 1 карта — <i>Антони Кучиньски</i>	562

Siegmund Musiat, Zur Lebensweise des landwirtschaftlichen Gesindes in der Oberlausitz, Bautzen 1964, смп. 184, нenum. 4 (Schriftenreihe des Instituts für sorbische Volksforschung in Bautzen bei der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin) — <i>Зофия Шромба-Рысова</i>	566
Новый взгляд на труды Люсьен Леви-Бруля. Заметки на полях книги Жана Казенву: Lucien Lévy-Bruhl, sa vie, son oeuvre avec un exposé de sa philosophie, Paris 1963, 134 стр. — <i>Элигия Гонсовска</i>	568
Zoë A. Marsch and G. W. Kingsnorth, An Introduction to the History of East Africa. 3 изд. Cambridge 1961, University Press, 272 стр., 17 карт — <i>Лешек Дзенгель</i>	575
Phan Gia Ben, La recherche historique en République Démocratique du Vietnam, Hanoi 1965, Éditions scientifiques, 98 стр. — <i>Анна Рудзиньска</i>	580

CONTENTS

Part I

ARTICLES

Anna Zadrożyńska-Barącz — Phenomenological conception of the history and culture. Its application in Polish ethnographical research .	15
Summary in English	27

STUDIES AND MATERIALS

Zbigniew Biały — Economic and cultural rôle of fairs in South Little Poland in XIXth and XXth century	29
Krystyna Łapińska — „Spare time” in the social consciousness of countryfolk	67
Andrzej Kwilecki — Present-day ethnic problems of the regional group of Łemko in Poland	86
Elżbieta Dąmbaska — On the development of the construction of wooden stairs in Polish ancient building	120
Mieczysław Gładysz — Some Polish-Czech contacts in the field of Ethnography (Sidenotes on the Symposium o česko-polských vztazích v etnografii)	137
Mieczysław Gładysz — Włodzimierz Poźniak as folklorist	145
Jan Setkowicz — The „rafy” — kind of small rake to gather berries with — of Orawa	153
Maria Paradowska — Władysław Jabłonowski's manuscript and its importance for the history of Polish ethnography	162
Antoni Kuczyński — The first Polish report about the peoples of Siberia	173
Adam Chętnik — Weaving among the inhabitants of Kurpie [From Adam Chętnik's posthumous papers]	188

Part II

ARTICLES

Danuta Markowska, Jacek Olędzki, Zofia Sokolewicz — Some changes in the traditional culture inventory of Mongolian shepherds .	199
Summary in English	251
Sławoj Szynkiewicz — Rural community in South Vietnam	253
B. B. Goswami — Development of antropological research work — Centres in India	285

Mira Posern-Zielińska — The rôle of social and economical factors in the formation of syncretic religions — the example of peyotism . . .	304
Aleksander Posern-Zieliński — The aboriginal inhabitants of Polynesia. Some aspects of research work on ethnogenetic connections between Oceania and America	322

STUDIES AND MATERIALS

Anna Kowalska-Lewicka — Tadeusz Milewski (1906—1966) . . .	359
Tadeusz Milewski — Expeditions of Aztec merchants at the turn of the Vth and VIth century (Translation of the source text. Commentary by Maria Frankowska)	362
Lech Krzyżaniak — Tenohtitlan in the light of some documents dating from the epoch of the conquest	396
Christo Gandew — On modern Marxist-Leninist methodology and problems of Bulgarian ethnography	414
Tatiana Kolewa — The family and family relations in the community of the Rodope Bulgarians	431
Witold Armon — Researches in Lithuanian people's culture in the period 1945—1965	452
Zbigniew Jasiewicz — Determinants and trends of transformation of the handicraft of Uzbekistan in the second half of XIXth and in the XXth century	491
Anna Kowalska-Lewicka — Shepherding and milk farming of a regional group of the USSR called the West Tuwincy (Sidenotesto the last works of L. P. Potapov)	518

CHRONICLE

Situation of Ethnography in Poland — <i>Kazimierz Dobrowolski</i>	525
The necessity of enlargement of international co-operation in the range of agricultural ethnography — <i>Maria Biernacka</i>	529
The Social Krzysztof Kluk Agricultural Museum at Ciechanowiec — <i>Andrzej Woźniak</i>	533

REVIEWS

Zarys dziejów religii (Outline of the History of Religion, collective work under the leadership of Zygmunt Poniąkowski), Warsaw 1964, pp. 706 — <i>Aleksander Posern-Zieliński</i>	537
Wacław Korabiewicz, Sztuka Afryki w zbiorach polskich (African Art in Polish collections), photographs by Zdzisław Małek, Publishing House „Polonia”, Warsaw 1966, pp. 166, 135 illustrations — <i>Jacek Olędzki</i> . . .	541
Zeszyty Etnograficzne Muzeum Etnograficznego we Wrocławiu, Oddział Muzeum Śląskiego (Ethnographic Fascicles of the Ethnographic Museum, Wrocław, Section of the Silesia Museum), Vol. I, Wrocław 1963, pp. 180, illustrations — <i>Zbigniew Jasiewicz</i>	546
Biuletyn Informacyjny Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku (Information Bulletin of the Museum of people's architecture), Sanok, 1964—1966, from 1966 on the title is changed to Materiały Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku (Materials of the Museum of people's architecture, Sanok) — <i>Anna Pytlińska</i>	551
Czechoslovakian ethnographical bibliographies of the Carpathian regions — <i>Maria Gładysz</i>	555

Rudolf Bednárík, Slováci v Juhoslávii. Materiály k ich hmotnej a duchovnej kultúre. Druhé doplnené vydání. Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, Bratislava 1966, ss. 386, ilustrace, résumé v jazyce srbském, nemec-kém a anglickém — <i>Ludwik Kunz</i>	559
W. G. Łarkin, Oroczi, istoriko-etnograficzeskij oczerk s srediny XIX w. do naszych dnjej. Izdatielstwo „Nauka”, Moskwa 1964, pp. 174, 52 illu-strations, 1 map. — <i>Antoni Kuczyński</i>	562
Siegmund Musiat, Zur Lebensweise des landwirtschaftlichen Gesindes in der Oberlausitz, Bautzen 1964, pp. 184, 4 supernumeraries (Schriftenreihe des Instituts für sorbische Volksforschung in Bautzen bei der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin) — <i>Zofia Szromba-Rysowa</i> . . .	566
Nowe spojrzenie na prace Lucien Lévy-Bruhla (A new look on the work of Lucien Lévy-Bruhl. Sidenotes to the book by Jean Cazeneuve: Lucien Lévy-Bruhl, sa vie, son oeuvre, avec un exposé de sa philosophie), Paris 1963, pp. 134 — <i>Eligia Gąssowska</i>	568
Zoë A. Marsh and G. W. Kingsnorth, An Introduction to the History of East Africa, 3 rd edition, Cambridge 1961, University Press pp. 272, 17 maps — <i>Leszek Dziegiel</i>	575
Phan Gia Ben, La recherche historique en République Démocratique du Viet-nam, Hanoi 1965, Éditions scientifiques, pp. 98 — <i>Anna Rudzińska</i> . . .	580

W dniu 25 października 1967 roku zmarł w Warszawie
kierownik Pracowni Badań nad Polskim Folklorem Muzycznym
Instytutu Sztuki PAN, docent Instytutu Muzykologii
Uniwersytetu Warszawskiego

Doc. mgr MARIAN SOBIESKI

W Zmarłym polska etnomuzykologia straciła swego najwybit-
niejszego przedstawiciela

R e d a k c j a

W dniu 28 lutego 1968 roku zmarł w Sztokholmie
w osiemdziesiątym roku życia

Prof. dr SIGURD ERIXON

nestor szwedzkiej etnografii zasłużony na polu etnografii Europy
pionier ruchu dążącego do scalenia tej dyscypliny

R e d a k c j a